

Türk Dil Kurumunda Bir Kitabın Yazdırılış Öyküsü: Necip Fazıl'ın Namık Kemal'i

Emre PEKYÜREK

“Bir şey olmakla, herhangi bir oluşa
vesile olmak arasındaki farkı iyice kestirmeliyiz.”

N.F.K.

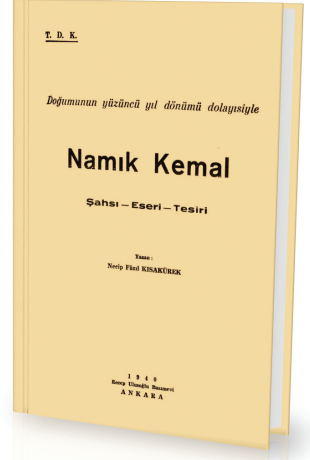
Türk Dil Kurumu yayınları arasında çıktığı hafızaların tozlu raflarında kalmış, kim bilir belki de unutulmuş olan bir kitabı tanıtmaya çalışacağız. Necip Fazıl Kısakürek'in yazdığı *Namık Kemal* adlı eser.

Eser Maarif Vekilliğinin arzusuyla Türk Dil Kurumundan istenmiş, Kurum da bu isteği karşılama görevini Necip Fazıl Kısakürek'e vermiştir. Bu görevlendirme o yıllarda Kurum Genel Sekreteri olan İbrahim Necmi Dilmen tarafından yazılan 'Önsöz'de şu ifadelerle yer bulur.

“Cümhuriyet Maarif Vekilliği, yüksek bir değer-bilirlik duygusuyla bunu Türk dil ve edebiyatıyla ilgili bütün bilim varlıklarına hatırlatmıştı. Türk Dil Kurumu, bu hatırlatmayı teşekkürle karşıladı ve kitabı hazırlattı.

Değerli şair ve öğretmen Necip Fâzıl Kısakürek, Kurum'un dileği üzerine bu eşsiz Türk büyüğünün hayatını, eserini ve tesirini yeni ve canlı görüşlerle yazmak işini üstüne aldı. Kısa bir zamanda bu ince ve çetin işi başaşağıladı.”¹

İbrahim Necmi Dilmen'in önsözü, Maarif Vekilliğinin 14 Haziran 1940 tarihli yazısı ve Genel Sekreterlikten müellife gönderilen 18 Haziran 1940 tarihli notlarla başlayan eser, 'Bibliyografya ve Endeks' dışında “Şahsı, Eseri, Tesiri”

Doğumunun yüzüncü yıl dönümü dolayısıyla
Şahsı-Eseri-Tesiri Namık Kemal
6+[4]+316+LXXXVIII s. res. (7 adet),
Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1940.

1 KISAKÜREK, Necip Fazıl; *Doğumunun yüzüncü yıl dönümü dolayısıyla Namık Kemal Şahsı-Eseri-Tesiri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1940, s. III.

adlı üç ana bölümden oluşmuş, eserin sonuna da İbrahim Necmi Dilmen tarafından kaleme alınan “Notlar” bölümü eklenmiştir.

Eserini kısa sürede hazırladığı anlaşılan Necip Fazıl Kısakürek, eseri nasıl yazdığını Büyük Doğu yayınları arasında çıkan kitapta detayları ile belirtmiş ve kitabın ön sözünde² şu ifadelere yer vermiştir:

“Namık Kemal ve dünyasını suni siyasi bir tiyatro perdesi gibi, gayelerine göre boyayıp, elli küsur senedir, adi çıkartma kâğıtları halinde genç nesillerin mektep çantalarına atanlara karşı bu eser, bir dava zaviyesinden olsa da, hacimli ve yalçın bir (realite) nin habercisi veya iddiacısı olmak bakımından, mevzuunda ilk sayılabilir.”³

Alıntıladığımız bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere Necip Fazıl Kısakürek hadiseleri olmasını istediğimiz gibi değil, olduğu gibi çerçevelemek gayesi güderek hazırladığı eseri, “Şahsı” başlıklı birinci bölümde “Soyu, Çocuk Namık Kemal, Yolun Başında, Siyasî ve Edebî Şahsiyet, Yolun Bitiminde” alt başlıkları ile soyundan çocukluğuna, ilk tecrübelerinden siyasi ve edebî yönlerine ve ömrünün son demlerine dair gelip geçen tüm serüveni Namık Kemal üzerinde yapılan gerçek ya da asılsız iddiaları dile getirerek billhassa Ali Ekrem, Ebuzziya Tefvik, Süleyman Nazif ve Saadetin Nüzhet kaynaklığında yaptığı alıntılarla temellendirmiştir. Namık Kemal’in Şahsı adı altında toplanan bölümü şu cümleler âdetâ özetleyici mahiyettedir.

“Böylece, Topal Osman Paşa’dan Namık Kemal’e doğru gelen basamakların, Topal Osman Paşa’da dürüstlük, fedakârlık ve iş ruhu; Ratip Ahmet Paşa ve bazı oğullarında şiir ve fikir zevki; Şemsettin Bey’de, ahlâkî kıymetlere pek kulak asmayan bir mâbeyinci tabiatı ve Mustafa Asım Bey’de incelik ve sanatkârlık mizacı temsil ettiğini görüyoruz.”⁴

“Şahsı” başlığı altında yazılarını topladığı bu bölümde Necip Fazıl Namık Kemal’in şahsiyet gelişimini şu şekilde tamamlıyor.

..., (Namık)tan başlayıp (Kemal)de yürüyen ve (Namık Kemal)de toplanan şairin hüviyeti, üç isimlik üç merhale halinde kendisini ifadelendirmiş oluyor:

- 1- İptidaî devrenin şairi (Namık).
- 2- Cemiyet plânına geçiş devresinin iptidaî muharriri (Kemal).
- 3- Her hüviyetiyle kendisini toplayan, kıvama sokan ve kemal devresine intikal

2 Belirtilen “Ön Söz” Kurum tarafından yayımlanan kitapta yer almamaktadır.

3 KISAKÜREK, Necip Fazıl; *Şahsı, Eseri ve Tesiriyle Nâmık Kemâl*, Büyük Doğu Yayınları, Bütün Eserleri: 52, 3. bs. İstanbul 1992, s. 6.

4 *age.*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1940, s. 17.

Necip Fazıl

ettiren cemiyetçi sanat ve fikir adamı (Namık Kemal).”⁵

“Eseri” başlıklı ikinci bölümde “Şair Namık Kemal, Gazeteci Namık Kemal, Tiyatro Muharriri Namık Kemal, Romancı Namık Kemal, Tarihçi Namık Kemal” alt başlıklarıyla Namık Kemal’in edebî süreci anlatılmaya çalışılmıştır.

Necip Fazıl Kısakürek Namık Kemal’in şairlik boyutunu ‘Divan’ ve ‘Vatanî ve Umumî Şiirler’ adlı iki devreye ayırarak incelemiş ve bölümlerin sonunda o devrelere ait örneklere yer vermiştir.

‘Gazeteci Namık Kemal’ başlıklı bölümde Namık Kemal’in *en yüksek şahsiyet çerçevesiyle içinde bağdaş kurduğu gazeteciliğinin muhtevasını* ‘fikir, üslûp ve dil’ şeklinde ele alıp gazetecilik çerçevesini şu planlarla çizmiştir:

“Allah ve din plânı, insan ve cemiyet plânı, ahlâk ve terbiye plânı, vatan ve hürriyet plânı, maarif ve müspet bilgiler plânı, idare ve politika plânı, Garp ve Şark medeniyetleri plânı, edebiyat ve estetika plânı, iktisat ve iş plânı, tarih ve geçmiş zaman plânı, mücadele ve polemika plânı, mücerret tefekkür ve tahassüs plânı...”⁶

Yukarıda başlıklarını verdiğimiz planlar detaylandırıldıktan sonra Namık Kemal’in fikir dünyasından örnekler verilmiştir.

Yazar, ‘Tiyatro Muharriri Namık Kemal ve Romancı Namık Kemal’ başlıkları altında Namık Kemal’in yazın hayatına toplu bakışı görebileceğimiz şu hükümlere yer verir.

“Namık Kemal’in, aslî şahsiyet vâhidiyle, aksiyoncu büyük edibi çerçevesiyen (gazeteci) Namık Kemal’de merkezileştiğini [belirttik]. Ondan sonra tiyatro muharriri, romancı ve tarihçi Namık Kemal, bu şekillere yığıldığı fikrî muhteva bakımından, daima aksiyoncu büyük edip merkezinin şubesidir. Namık Kemal’in eserini en dakik ölçü eleğinden geçirecek fikir gözü, bizce bu hükme varmak zaruretinde... Bu hükmün dili altındaki mâna, kahramanımızın, başta nazım olarak, tiyatro, roman ve tarih gibi şekilleri, kendi istiklâlli ifadeleri içinde ihya edemediği, onları, aksiyoncu büyük edip kutbuna bağlı muhteva kıymeti içinde birer vasıta ve âlet olarak kullandığıdır.”⁷

‘Tarihçi Namık Kemal’ başlığı da şu tespitle tamamlanmıştır.

“Tarihçi Namık Kemal, bu sahadaki fevkalâde üslûbu, edâsı ve âhengiyle, yüzde yüz fikir yazıcısı aksiyoncu büyük edibi tamamlamaktadır.”⁸

5 age., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1940, s. 52.

6 age., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1940, s. 203.

7 age., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1940, s. 255-256.

8 age., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1940, s. 286.

Necip Fazıl Kısakürek'in eserinde yukarıda yer verdiğimiz her bölümün ardından Namık Kemal'in kalem oynattığı sahalara dair örnekleri de görebilmekteyiz.

“Tesiri” başlıklı üçüncü bölümde ise “Tesir Gözüyle Namık Kemal, Siyasî Tesiri, İçtimaî Tesiri, Edebî Tesiri, Toplayıcı Hüküm” alt başlıklarıyla ölümü bir asrı aşan *Türk sanat ve fikir hayatında en canlı hayatı yaşatan bir kalemin tesiri* dikkate değer şu cümlelerle özetlenmiştir.

“Namık Kemal, eseriyle bir kıvılcımsa, tesiriyle bir yangındır; ne kıvılcıma bakarak yangını, ne de yangına bakarak kıvılcımı çerçeveleyebilmenin kolayı vardır.”

Yangının hacmi, mutlaka kıvılcımın haysiyeti üzerinde müessir; ve kıvılcımın haysiyeti, mutlaka yangının hacmi üzerinde âmildir.

Namık Kemal'in tesirini bu üç bakımdan [Siyasi, içtimai ve edebî] teker teker mütalaâ ettiğimiz zaman göreceğiz ki o, kendi ameliyle dehâsı ve o zamanki cemiyetin korkunç mahrumluğu yüzünden bu üç zemini, fıkır fıkır kaynıyan birer su sathı gibi hoplatmış; ve ondan sonra gelmiş, gelen ve gelecek olan çok daha büyük mikyasta tesirlere yol açmıştır.⁹

“Toplayıcı hüküm” kısmında Necip Fazıl kendi namına Namık Kemal'e iki soru yöneltiyor ve cevabını veriyor. Verdiği bu cevaplar başlık ile tam bir bütünlük teşkil etmekte ve eserini bu düşüncelerle bitirmektedir.

“İşte meydan üzerindeki mevkiinden ziyade, meydan şuurunu getirmiş ve tesirde tamamlamış olmasıyla azizleşen büyük (Agora) kahramanı, niçin ve nasıl sualimize şu cevabı veriyor.”

— Niçin?..

— Ayna diye yüzüme insanı değil, cemiyeti tuttuğum için!..

— Nasıl?..

— Cemiyetin en yüksek ihtiyaç âniyle, en yüksek ameliye dehâsının zevâban noktasını birleştirerek!..

Namık Kemal bu yüzden ve böylece, içtimaî bir Türk azizidir.”¹⁰

9 age., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1940, s. 299-301.

10 age., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1940, s. 312.

Necip Fazıl